

การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย
The Constitution abolished by the Constitution
amendment's process of Thailand

สิทธิกร ศักดิ์แสง*

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 272 หมู่ 9 ถนนสุราษฎร์-นา
สาร ตำบลขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

Sittikorn Saksang

Faculty of Law Suratthani Rajabhat University 272 Moo 9
Surat-Nasan Road, Khun Taleay, Muang Surat Thani, 84100

Thailand

เมลล์ติดต่อ: ssaksang@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีทั้งการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับและบางมาตรา ซึ่งการการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับมีอยู่ 3 ครั้ง และสามารถกระทำสำเร็จ 2 ครั้ง และกระทำไม่สำเร็จ 1 ครั้ง ซึ่งในกรณีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะดำเนินการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิม ในอนาคตผู้เขียนเห็นว่า จะเกิดขึ้นแน่นอน เพราะมีนักวิชาการ นักการเมืองและประชาชนบางกลุ่มได้มองว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 นี้ เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเห็นควรที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ คือ การให้มีองค์กรขึ้นมามีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากระทำไม่ได้ เพราะในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีวัตถุประสงค์ให้เพียงแต่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตราเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 ได้กำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ) ประชาชนสามารถที่จะจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ด้วยการออกเสียงประชามติ และที่สำคัญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็มาจากการผ่านประชามติ การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมก็ต้องให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22/2555

คำสำคัญ: การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ, การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ, ยกเลิกรัฐธรรมนูญตามกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

Abstract

Thailand defines the repeal of its constitution in accordance with the constitutional amendment process for full version and some sections. The amendments of full version had been introduced for 3 attempts which only one them succeeded. In case of the repeal of The Constitution of The Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017), the constitution could be repealed by the constitutional amendment process for the full version by drafting new constitution to replace the previous version. In the future, the author believes that the introduction of new version will happen certainly because some groups of academicians, politicians and people regard The Constitution of The Kingdom of Thailand, B.E. 2560, the 20th constitution, as the undemocratic version and the whole

constitution should be amended. In this regard, an organization should be established to draw up new constitution to replace the previous version. The author believes the amendment cannot be done because the provisions stated in the Constitution formulate its objectives only for the repeal of constitution in accordance with the constitutional amendment process for some sections. However, the democratic form of government with the King as Head of State under Section 3, The Constitution of The Kingdom of Thailand, B.E. 2560 defines that the sovereign power belongs to Thai people who is the owner of constituent power (Constituent Power). People is entitled to introduce the new constitution by referendum. Significantly, The Constitution of The Kingdom of Thailand, B.E. 2560 has been endorsed by the referendum. The repeal of Constitution by the whole constitutional amendment for introducing new constitution to replace the previous version also requires the referendum's people according to the Constitutional Court's Decision No. 18-22/2555.

Keywords: The abolition of the constitution according to the constitutional way, Amendment to the Constitution, Repeal of Constitution in accordance with the Constitutional Amendment Process.

1. บทนำ

ประเทศไทยได้ผ่านประสบการณ์การยกเลิกรัฐธรรมนูญ (Abolition constitution) มาเกือบทุกรูปแบบ จากที่ใช้รัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจำนวน 20 ฉบับ จะพบว่าประเทศไทยมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญนั้นเกิดขึ้นได้ 2 วิธีด้วยกัน คือ การยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยวิถีทางรัฐธรรมนูญกับการยกเลิกรัฐธรรมนูญนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ เป็นการการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ คือ จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับ จำนวน 2 ฉบับ และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตรา 11 ฉบับ กับการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้แทนฉบับเก่า จำนวน 7 ฉบับ¹ และการยกเลิกรัฐธรรมนูญนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยการรัฐประหาร

¹ การยกเลิกรัฐธรรมนูญถือเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับของประเทศไทย คือ มีการจัดรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ตามที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่กำหนดไว้ ซึ่งโดยส่วนมากจะกำหนดไว้ในคำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีหลายฉบับด้วยกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมจะพบว่าองค์กรที่จัดทำรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกัน บางฉบับอาจมอบอำนาจให้ รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นสภาเดียวหรือบางฉบับมอบให้สภาคู่ หรือ บางฉบับมอบอำนาจให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติมอบให้สภาเดียวเป็นผู้พิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่าโดย สภาผู้แทนราษฎร กับสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญ มีอยู่ 5 ฉบับ คือ

- 1) การยกเลิกพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน สยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาผู้แทนราษฎร และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

- 2) การยกเลิกรัฐธรรมนูญราชอาณาจักร พุทธศักราช 2475 ที่จัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภาผู้แทนราษฎร และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

- 3) การยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ที่จัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

จำนวน 9 ฉบับ² ในบทความนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นเรื่อง การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่แทนฉบับเดิม

4) การยกเลิกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ที่จัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติและ ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

5) การยกเลิกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ที่จัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

2. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติมอบให้สภาผู้พิชารณาจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ยกเลิก รัฐธรรมนูญฉบับเก่า คือการยกเลิกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

3. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติมอบให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เป็นผู้พิจารณาจัดทำ รัฐธรรมนูญใหม่ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ดังนี้

1) การยกเลิกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2502 และได้ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

2) การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับ จะพบว่าเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วยเหตุผล ของรัฐธรรมนูญฉบับเดิมล้าสมัยจึงต้องจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาปกครองประเทศแทน ฉบับเดิม กับลักษณะที่ 2 เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญลักษณะชั่วคราวและเป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดจากการรัฐประหารและในรัฐธรรมนูญฉบับนั้นมีวัตถุประสงค์ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมผู้เขียนเห็นว่าถือเป็นไปตามเจตนาหรือวัตถุประสงค์ ของรัฐธรรมนูญฉบับที่มีบทบัญญัติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้แทนฉบับเดิม (อ้างอิง สิทธิกร ศักดิ์แสง, “กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง” นนทบุรี : ภิรมย์ ประดิษฐ์อักษร แอนด์ ดีไซน์, 2561, หน้า 132-134)

² การยกเลิกรัฐธรรมนูญนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จะเป็นการยกเลิก รัฐธรรมนูญการรัฐประหารทั้งหมด คือ มีจำนวน 13 ครั้ง แต่เป็นการรัฐประหารยกเลิก รัฐธรรมนูญมีจำนวน 9 ครั้งหลังจากมีการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ในสมัย รัชกาลที่ 7 เปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งได้บัญญัติ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายลายลักษณ์ที่มีสถานะกฎหมายสูงสุด การยกเลิกรัฐธรรมนูญของประเทศไทยนอกวิธีกาธรรมนูญรัฐธรรมนูญโดยการรัฐประหาร ได้แก่

1. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2498 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกยกเลิก เนื่องจากการมีรัฐประหาร ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490

2. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494

3. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม 2495 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501

4. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

5. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

6. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520

7. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534

8. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับดังกล่าวเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549

9. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกเนื่องจากการมีรัฐประหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

การยกเลิกรัฐธรรมนูญนอกวิธีกาธรรมนูญรัฐธรรมนูญของประเทศไทย เมื่อพิจารณาการยกเลิกรัฐธรรมนูญนอกวิธีกาธรรมนูญรัฐธรรมนูญโดยการรัฐประหารนี้ในทางทฤษฎีทางกฎหมายรัฐธรรมนูญถือว่าการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการกระทำที่มีความผิดอาญาในฐานความผิดกบฏ แต่เมื่อมีอำนาจสูงสุดในขณะนั้น ก็สามารถที่จะตรากฎหมายมานิโทษกรรมตนเองหรือบางครั้งก็ได้เขียนบัญญัตินิโทษกรรมตนเองไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้ตนเองพ้นผิดจากการกระทำรัฐประหารและให้การกระทำของตนเองเป็นการกระทำที่ถูกต้องตาม

การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 1- ฉบับที่ 19

การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ละฉบับตั้งแต่ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 19 พบว่า ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ³ ทั้งฉบับและบางส่วนบางมาตรา ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

กฎหมายตามหลักนิติรัฐ เจริญรูปแบบและผู้เขียนเห็นว่าไม่ได้เป็นตามหลักนิติรัฐซึ่งเนื้อหาแต่อย่างไร และที่สำคัญการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยการรัฐประหารในแต่ละครั้งจะพบว่ามีการเหตุผลของการรัฐประหาร ก็จะทำปัญหาการบังคับใช้รัฐธรรมนูญว่าเป็นช่องทางในการแสวงหาอำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์ทางการเมืองทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เกิดการรัฐประหารและยกเลิกรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญขึ้นมาปกครองประเทศชั่วคราวเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ฉบับถาวรใช้ปกครองประเทศต่อไป (อ้านโน สิทธิกร ศักดิ์แสง ,เพ็ญอ้อ, หน้า 134-138)

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จากทั้งหมด 20 ฉบับ จะพบว่าบางฉบับมีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและบางฉบับไม่ได้มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. มีรัฐธรรมนูญจำนวน 14 ฉบับ ที่ได้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. 2492, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2. มีรัฐธรรมนูญ จำนวน 6 ฉบับ ที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ธรรมนูญการ

1.1 หลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากประเทศไทยได้นำแนวคิดความสูงสุดของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ กำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศกฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญจะใช้บังคับมิได้ จึงได้กำหนดให้กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นยากกว่ากฎหมายธรรมดาและได้กำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับและบางส่วนบางมาตรา ดังนี้

1. การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตรา กล่าวคือ เมื่อมีการยื่นเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราใดในมาตรานั้นก็จะถูกยกเลิกแล้วให้ใช้มาตราใหม่ที่แก้ไขเพิ่มใช้แทนมาตราเดิม⁴

ซึ่งเมื่อพิจารณาศึกษาพบว่ารัฐธรรมนูญมีหลายฉบับด้วยกันที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตราและ

ปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 25034 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

เมื่อพิจารณาศึกษารัฐธรรมนูญ ทั้ง 20 ฉบับจะพบว่า รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 ฉบับ มี จำนวน 11 ฉบับจะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และมี 2 ฉบับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ส่วนรัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 6 ฉบับจะเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่เกิดจากการปฏิวัติรัฐประหารแล้วจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวใช้ปกครองประเทศชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรเพื่อใช้ปกครองประเทศแทน (อ้างอิง สิทธิกร ศักดิ์แสง, อ้างแล้ว, หน้า 130)

⁴ การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญส่วนบางมาตรา เช่น การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 94 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 94 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2554 มาตรา 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554 ในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) จากการเลือกตั้งเขตละหลายคนเป็นการเลือกตั้งระบบเสียงข้างมากธรรมดาเขตละคนและมีวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ส.ส. ของแต่ละจังหวัดให้คิดจากค่าเฉลี่ยประชากรทั้งประเทศต่อ จำนวน ส.ส. 1 คน จังหวัดที่มี ส.ส. มากกว่า 1 คน ให้แบ่งเขตเป็นเขตละ 1 คน เป็นต้น (อ้างอิง สิทธิกร ศักดิ์แสง “หลักกฎหมายมหาชน” กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2554, หน้า 214-217.)

รัฐธรรมนูญหลายฉบับที่มีบทบัญญัติให้แก้ไขแต่ก็ไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บางส่วนบางมาตราและได้มีการดำเนินแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวน 3 ครั้ง⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 ครั้ง⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวน 1 ครั้ง⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ครั้ง⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

- (1) รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482
- (2) รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483
- (3) รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2490
- (2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491
- (3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2491

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งเดียว คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2518

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2528
- (2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช

พุทธศักราช 2534 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 6 ครั้ง⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 1 ครั้ง¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ครั้ง¹¹ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 4 ครั้ง¹²

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 6 ดังนี้

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2535

(2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535

(3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2535

(4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2535

(5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538

(6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 1 ครั้ง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2548

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554

(2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554

¹² เมื่อพิจารณาศึกษาถึง “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557” มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตรา จำนวน 4 ครั้ง

2) รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

2. การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ พบว่ามีอยู่ 2 ฉบับ ดังนี้

1) การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 ในมาตรา 95 ทวิ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

2) การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีหมวดการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6)

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2559

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2560

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งที่ 6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2539 มีประเด็นสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม คือ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในหมวด 12 หมวดการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่มาตรา 211 ทวิ มาตรา 211 ตรี มาตรา 211 จัตวา มาตรา 211 เบญจ มาตรา 211 ฉ มาตรา 211 สัตต มาตรา 211 อัฐ มาตรา 211 นว มาตรา 211 ทศ มาตรา

พุทธศักราช 2539 มาตรา 211 ให้เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่¹⁴ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บางส่วนบางมาตรา ผู้เขียนเห็นว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในลักษณะเช่นนี้ เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญภายในขอบเขตของอำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐธรรมนูญ แต่การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม จัดให้มีองค์กรขึ้นมาเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาแทนฉบับเดิม พบว่าทั้ง 2 ฉบับ ข้างต้น เป็นการกระทำที่เกินกว่าอำนาจที่รัฐธรรมนูญมอบจากรัฐธรรมนูญ และเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีวัตถุประสงค์เพียงต้องการแก้ไขเพิ่มเติมบางส่วนบางมาตราเท่านั้น ไม่มีเจตนาหรือมีวัตถุประสงค์ที่จะมอบอำนาจให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้องค์กรขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่มายกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

1.2 ผู้มีสิทธิเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ผู้มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับตั้งแต่ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 19 ที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะคล้ายกันและมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้คณะรัฐมนตรี (Cabinet) มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

211 เอกาทศ มาตรา 211 ทวาทศมาตรา 211 เตรศ มาตรา 211 จตุทศ มาตรา 211 ปัญจรส มาตรา 211 โสฬส มาตรา 211 สัตตรส มาตรา 211 อฏฐรส และมาตรา 211 เอนุนวิสติ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2539

พุทธศักราช 2519 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ¹⁵ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

3. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Representative) มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ¹⁶ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม

¹⁵ จำนวนผู้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้ รัฐธรรมนูญฉบับ 2534 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา ร่วมกัน 1 ใน 3 ฉบับ 2492 , 2511, 2540 2550 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา ร่วมกัน 1 ใน 5 เป็นผู้ที่มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

¹⁶ จำนวนผู้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีสิทธิเสนอมีความแตกต่างกัน ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 กำหนดให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 1 ใน 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม 2475, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 กำหนดให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 1 ใน 4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จำนวน 1ใน 5 เป็นผู้ที่มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

พุทธศักราช 2495 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

4. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภา (senate) มีสิทธิเสนอ
แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ¹⁷ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

5. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้ประชาชน (People) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
จำนวน 50,000 คน¹⁸ ขึ้นไปเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

6. รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีร่วมกับคณะรักษาความสงบ
เรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) มีมติเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

¹⁷ จำนวนผู้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่สมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญ ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 กำหนดให้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา ร่วมกัน 1 ใน 3 รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา ร่วมกัน 1 ใน 5 เป็นผู้มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

¹⁸ เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
มาตรา 291 คณะกรรมการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุและตรวจรายงานประชุม
สภาร่างรัฐธรรมนูญ สำนักกรรมการธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่า
คณะกรรมการธิการร่างฯเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2550 คือ เสนอให้สิทธิประชาชน
จำนวน 100,000 คนเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งในที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ
นายพิเชียร อำนาจวรประเสริฐ ได้แปรญัตติว่าควรให้สิทธิประชาชน จำนวน 10,000 คน
เข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนนายธวัช บวรวิชัยกุล ได้แปรญัตติเสนอให้สิทธิ
ประชาชนเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน 50,000 คน ขึ้นไป จนในที่สุดมา
ลงที่การให้สิทธิประชาชน จำนวน 50,000 คน ขึ้นไปเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
(ดูรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 36/2550 วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน
พุทธศักราช 2550 ,หน้า 42-73)

เมื่อพิจารณาศึกษาการให้สิทธิบุคคลเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับพบว่า มักจะให้สิทธิ คณะรัฐมนตรี เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยตรงจำนวน 11 ฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยตรง จำนวน 10 ฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิกวุฒิสภาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 5 ฉบับ ให้วุฒิสภาเป็นผู้มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยตรง มีแค่ จำนวน 2 ฉบับ รัฐธรรมนูญบางฉบับกำหนดให้ผู้มีเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเท่านั้นเป็นผู้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520 และรัฐธรรมนูญบางฉบับกำหนดให้คณะรัฐมนตรีและคณะรัฐประหาร (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ) มีมติแก้ไขเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญฉบับที่ 19 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และมีรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่เป็นผู้มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2490 ส่วนรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้สิทธิประชาชนเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 291 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับปัจจุบัน) ได้กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศได้มีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่แท้จริงในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นกติกาสูงสุดของประเทศ ซึ่งได้รับแนวคิดดังกล่าวมาจากมลรัฐของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และมลรัฐของประเทศเยอรมนี ดังเห็นได้จากในรายรายงานประชุมในชั้นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในสมัยยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เห็นต้นแบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของไทยได้มีการพูดถึงหรืออ้างถึงการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกาและของสวิสเซอร์แลนด์แต่จำนวนการเข้าชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นมีความแตกต่างไปจากประเทศไทย คือ ของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ได้กำหนดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย 100,000 คน ส่วนมลรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา คิดเป็นร้อยละ 8

ของจำนวนประชาชนของมลรัฐนั้น หรือในมลรัฐของเยอรมันก็กำหนดจำนวน ไม่น้อยกว่า 20,000 ขึ้นไป¹⁹ เป็นต้น

1.3 วิธีเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

วิธีเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทุกฉบับจะกำหนดให้ผู้มีสิทธิเสนอให้เสนอร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานรัฐสภา ให้รัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) พิจารณา โดยต้องจัดทำเป็นรูปแบบของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จะต้อง แบ่งเป็นมาตราและมีบันทึกประกอบดังต่อไปนี้²⁰

1. หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งต้องกำหนดโดยชัดแจ้ง ว่าจะมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในเรื่องใดหรือในประเด็นใดบ้าง

2. เหตุผลในการเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เช่น มีเหตุผลอะไรที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญมีปัญหาในการบังคับใช้ อย่างไร แล้วถ้าแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้วประชาชน ประเทศชาติจะได้รับ ประโยชน์อย่างไร เป็นต้น

3. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องประกอบด้วย เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยต้องมีการ สรุปวิเคราะห์หาจรรยาเอกสารของต่างประเทศมาเทียบเคียงสนับสนุนร่าง รัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น

1.4 ผู้พิจารณาแก้ไขการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ผู้พิจารณาการแก้ไขเพิ่มเติมที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้มีการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะพบว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับได้กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้ทำ

¹⁹ สัมภาษณ์ รศ.ดร.โกเมศ ขวัญเมือง อดีตกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่าง รัฐธรรมนูญ 2540 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2551 อ้างใน พรเลิศ สุทธิรักษ์ และสิทธิกร ศักดิ์ แสง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบการให้สิทธิ ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับ 2550” ,รายงานวิจัยเสนอต่อวิทยาลัยตาปี 2552 ,หน้า 68.

²⁰ พรเลิศ สุทธิรักษ์ และสิทธิกร ศักดิ์แสง , เพิ่งอ้าง , หน้า 69.

หน้าที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ²¹ รัฐธรรมนูญบางฉบับนั้นได้กำหนดให้มีรัฐสภาซึ่งเป็นสภาเดียวเป็นผู้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ กับรัฐสภาที่เป็นสภาคู่ซึ่งประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภาเป็นผู้พิจารณาการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้พระมหากษัตริย์มีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในขั้นตอนการลงนามประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมว่าทรงเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าทรงเห็นด้วยก็ทรงลงนามประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่ถ้าทรงไม่เห็นด้วยจะไม่ลงนาม เรียกว่า ทรงยับยั้ง (veto) ร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชทานคืนมาหรือปล่อยให้ครบระยะเวลาที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตามยังมีรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ

²¹ หลังจากประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ มีรัฐธรรมนูญทั้งหมดอดีตถึงปัจจุบัน จำนวน 19 ฉบับ ใช้ระบบรัฐบาลแบบรัฐสภาซึ่งใช้รูปแบบมีสภาเดียวและสภาคู่ ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่มีบทบัญญัติให้มีสภาเดียว ดังนี้ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มีบทบัญญัติให้มีสภาคู่ ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (อ้างอิง สิทธิกร ศักดิ์แสง “วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างและการเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย” วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2557)

พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 291 ได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สำหรับกรณีที่เป็นการร่างรัฐธรรมนูญที่ประชาชนเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติม ต้องมีการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบในการพิจารณาการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2

1.5 กระบวนการพิจารณาและลงมติการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จะพบว่า จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 (รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2) ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับเดียวที่ไม่ได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนการประชุมพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับต่อมาได้กำหนดให้ทำการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็น 3 วาระในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา) โดยมีประธานรัฐสภาเป็นประธานในที่ประชุมและให้ดำเนินการดังนี้

1. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีการเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบที่แตกต่างกัน คือ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญของประเทศไทยแต่ละฉบับจะกำหนดการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในวาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอแก้ไขจะพบว่า มีคะแนนเสียงการลงมติให้ความเห็นชอบที่แตกต่างกัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 จะกำหนดให้คะแนนลงมติ 2 ใน 3 ส่วน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

2. การพิจารณาในวาระที่ 2 ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่งการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 2 ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ²² แต่สำหรับในกรณีร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอนั้น ในวาระที่ 2 นี้ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

3. เมื่อการพิจารณาในวาระที่ 2 เสร็จสิ้นแล้ว ให้ออก 15 วัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่ 3 ต่อไป

4. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 3 ขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะออกให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของประเทศไทยแต่ละฉบับจะกำหนดการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในวาระที่ 3 ขั้นลงมติให้ความเห็นร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอแก้ไขจะมีคะแนนเสียงการลงมติให้ความเห็นชอบที่แตกต่างกัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 จะกำหนดให้คะแนนลงมติ 2 ใน 3 ส่วน ,รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 จะกำหนดให้คะแนนเสียงมติไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งและ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่ง

²² บทบัญญัติรัฐธรรมนูญของประเทศไทยทุกฉบับจะกำหนดการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะพบว่า ในวาระที่ 2 ขั้นตอนการพิจารณาเรียงมาตราของร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอแก้ไขจะมีคะแนนเสียงการลงมติให้ความเห็นชอบเหมือนกันทุกฉบับกำหนดให้คะแนนเสียงข้างมากเป็นประมาณเหมือนกันหมดทุกฉบับ

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้คะแนนเสียงลงมติดีกว่ากึ่งหนึ่ง

5. เมื่อลงมติในวาระที่ 3 ให้ผ่านไปแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อทรงพระปรมาภิไธยต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงการพิจารณาการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นอำนาจที่รับมอบจากรัฐธรรมนูญที่มอบอำนาจให้รัฐสภาผู้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจากอดีตปัจจุบันในแต่ละฉบับมักจะกำหนดให้มีวาระและคะแนนเสียงลงมติให้เห็นการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมที่แตกต่างกัน โดยส่วนมากกำหนดให้รัฐสภา ซึ่งเป็นสภาคู่เป็นผู้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย 3 วาระ แต่ละวาระจะมีคะแนนเสียงลงมติให้เห็นชอบที่แตกต่างกัน และรัฐธรรมนูญบางฉบับก็จะให้รัฐสภาซึ่งเป็นสภาเดียวเป็นผู้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

1.6 ข้อห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับตั้งแต่ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 19 ต่างได้มีบทบัญญัติข้อห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ²³ ในประเด็นต่อไปนี้

1. ห้ามมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

²³เมื่อพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบข้อห้ามในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ จะพบว่า ข้อห้ามแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นหลักการสำคัญ เช่น บางมลรัฐของประเทศเยอรมนีจะมีข้อจำกัดว่าประเด็นใดบ้างที่ประชาชนไม่สามารถที่จะเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ อาทิเช่น ในมลรัฐ Thuringen กำหนดว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่จะกระทบต่อเรื่องเกียรติภูมิ และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เรื่องความเป็นนิติรัฐ เรื่องการใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และเรื่องความผูกพันต่อกฎหมายและรัฐธรรมนูญของอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการนั้นไม่สามารถกระทำได้ หรือ ในมลรัฐ Sachsen กำหนดข้อจำกัดไว้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำให้ขัดกับหลักการเรื่องความเป็นนิติสังคมรัฐซึ่งเป็นประชาธิปไตย เรื่ององค์กรใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ เรื่องเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เรื่องความผูกพันต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของอำนาจรัฐไม่ได้ (อ้างใน วนิดา แสงสารพันธ์ “หลักรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยประชาชน” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548, หน้า 67-70)

2. ห้ามมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับที่ 20 ฉบับปัจจุบัน)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหนึ่งที่ทำให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยได้กำหนดเงื่อนไข ขั้นตอนเสนอวิธีการ และการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1.1 เงื่อนไขการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 ได้กำหนดเงื่อนไขการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1.1.1 เงื่อนไขข้อห้ามแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

การเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญห้ามการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐจะเสนอมิได้

1.1.2 เงื่อนไขการออกเสียงประชามติ

ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระหรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตามทูลเกล้าฯ ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการทูลเกล้าฯ ต่อไป

1.2 การเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ²⁴ ดังนี้

²⁴ เมื่อพิจารณาการศึกษาเปรียบเทียบการให้สิทธิบุคคลในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทยแต่ละฉบับ พบว่า มีความคล้ายคลึงและมีความแตกต่างกันดังนี้

1. คณะรัฐมนตรี
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง 2 สภา
4. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 ชื่อขึ้นไป

1.3 การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 ได้กำหนดการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้ทำเป็น 3 วาระในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา) โดยมีประธานรัฐสภาเป็นประธานในที่ประชุมและให้ดำเนินการ ดังนี้²⁵

1. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีการเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง 2 สภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ความคล้ายคลึง คือ รัฐธรรมนูญทุกฉบับจะให้สิทธิคณะรัฐมนตรี กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ความแตกต่าง คือ รัฐธรรมนูญบางฉบับให้สิทธิประชาชนเข้าเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หรือบางฉบับให้วุฒิสภาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 หรือบางฉบับให้วุฒิสภาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁵ มาตรา 256 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2. การพิจารณาในวาระที่ 2 ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่งการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

แต่สำหรับในกรณีร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอนั้น ในวาระที่ 2 นี้ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

3. เมื่อการพิจารณาในวาระที่ 2 เสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้ 15 วัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่ 3 ต่อไป

4. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 3 ขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะออกให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง 2 สภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่มีสมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันและมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

5. เมื่อลงมติในวาระที่ 3 ให้ผ่านไปแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพระปรมาภิไธยต่อไป

1.4 การประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม

การประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมให้ดำเนินการเช่นเดียวกันกับการนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าฯ²⁶ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบมาตรา 145, 146

²⁶ มาตรา 256 ประกอบมาตรา 145, 146 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2.วิเคราะห์ประเด็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

วิเคราะห์ประเด็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ผู้เขียนขอวิเคราะห์ในประเด็นที่ยังถกเถียงในทางวิชาการ ประกอบด้วยประเด็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีข้อพิจารณา ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ประเด็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

เมื่อพิจารณาการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางส่วนมาตรา ผู้เขียนเห็นเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญภายในขอบเขตของอำนาจที่รับมอบจากรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญมอบให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีอยู่ 11 ฉบับ ซึ่งถือว่าการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตรา ผู้เขียนเห็นว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้มีองค์กรขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาใหม่สำเร็จ ซึ่งมีอยู่ 2 ฉบับ และไม่สำเร็จอยู่ 1 ฉบับ ดังนี้

1. การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการการแก้ไขเพิ่มรัฐธรรมนูญทั้งฉบับที่ไม่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเก่าที่สำเร็จ มีอยู่ 2 กรณี ดังนี้

1) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ให้สภาผู้แทนราษฎรจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าอำนาจที่รัฐธรรมนูญมอบให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ได้ดำเนินการแก้ไข แต่ได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการกระทำที่เกินกว่าอำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐธรรมนูญ ที่

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางส่วนบางมาตราเท่านั้น

2) กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (ฉบับที่ 6) ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นกันเพราะเป็นการกระทำที่เกินกว่าอำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐธรรมนูญ ที่รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางส่วนหรือบางมาตราเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญ 2540 เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ทั้งฉบับ

ผู้เขียนเห็นว่าการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีองค์กรขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาแทนรัฐธรรมนูญฉบับเก่าทั้ง 2 กรณีข้างต้นถือว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่ารัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ไม่ได้เป็นตามหลักการแนวคิดทฤษฎีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อศึกษาเปรียบเทียบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา ฉบับปี ค.ศ.1789 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวน 27 ครั้ง ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางส่วนบางมาตรา นับเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ

2. การการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการการแก้ไขเพิ่มรัฐธรรมนูญที่ไม่สำเร็จ คือ ประเด็นการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมให้มี สภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มรัฐธรรมนูญทั้งฉบับไม่สำเร็จ เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ที่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมสำเร็จ ดังนี้

1) ประเด็นข้อความในบทบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 291 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องกระทำด้วยวิธีการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำลังมีสภาพบังคับอยู่ในขณะนั้น การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็กระทำอย่างถูกต้อง ตามวิธีการในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่มีสภาพบังคับอยู่ในขณะนั้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (แก้ไขเพิ่มเติมปี 2539) หรือในการตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 291 มีถ้อยคำสำคัญที่บ่งชี้ถึงวิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านั้น วิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 211 และมาตรา 313 วรรคแรกของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เขียนว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้” แต่ในมาตรา 291 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ระบุในวรรคแรกว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้” การที่รัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จงใจที่จะเปลี่ยนคำว่า “จะ” เป็นคำว่า “ให้” นั้น มีผลบังคับตามหลักนิติศาสตร์ กล่าวคือ ต้องกระทำการตามมาตรา 291 เท่านั้น นั้นหมายถึงว่า “บุคคลผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ” ก็คือผู้ที่ระบุอยู่ในมาตรา 291 เท่านั้น และที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ขอให้เปลี่ยนคำว่า “จะ” เป็นคำว่า “ให้” นั้น ก็เพื่อกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบโดยชัดแจ้งของการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างโปร่งใส สอดคล้องกับหลักนิติธรรม²⁷ ดังนั้นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 291 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

²⁷ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ปฏิวัดเจียบ ฉีกรัฐธรรมนูญโดยทุนสามัญ, สืบค้นเมื่อ เข้าข้อมูลเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=244506202307270&set=a.182375518520339.43036.181318038626087&am;type=1&theater>

ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคงจะไม่มีผู้ร่างรัฐธรรมนูญคณะใดมีเจตนาที่จะเปิดโอกาสหรือให้อำนาจแก่ผู้ใดในการล้มล้างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเสมือนใช้ลูก ดังนั้นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 291 ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมเป็นเครื่องมือเพื่อ “ฆ่าแม่ตัวเอง” ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่า “อำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐธรรมนูญ”²⁸ จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา 291 แต่เมื่อพิจารณาถึง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกระทำได้สำเร็จโดยไม่มีใครหรือองค์กรใดมาคัดค้าน

2) ประเด็นการออกเสียงประชามติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้กำหนดให้มาออกเสียงประชามติ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้รับความเห็นชอบตามกรอบของกฎหมายในการออกเสียงประชามติซึ่งมีจำนวน 14,727,306 คะแนนเสียง ซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่ นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เป็นของปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริงการจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ควรจะดำเนินการไปตามกรอบอำนาจอธิปไตยซึ่งปวงชนชาวไทยได้กำหนดวิถีทางไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน ดังนั้น เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยมอบอำนาจให้กับคณะบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญ และไม่มีช่องทางตามรัฐธรรมนูญที่ให้กระทำเช่นนั้น ก็เป็นการ “ละเมิดมติมหาชน” ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22 /2555 ได้วินิจฉัยว่า “อำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมือง

²⁸ อำนาจซึ่งได้รับมอบมาจากรัฐธรรมนูญ หมายถึง บรรดาอำนาจขององค์กรสถาบันหรือบุคคลทั้งหลายที่ได้ก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ อำนาจเช่นว่านี้เป็นอำนาจ ที่มีกรอบขอบเขตและเงื่อนไขต่างๆตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด กล่าวคือ รัฐธรรมนูญเกิดขึ้นจากอำนาจจัดทำซึ่งมีที่มาจากอำนาจจัดทำให้อีกทอดหนึ่ง แต่เมื่อเกิดเป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรขึ้นแล้วจากอำนาจทั้งหลายที่ได้รับมาจากผู้มีอำนาจจัดทำให้มีและผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญก็ก่อให้เกิดอำนาจใหม่ขึ้นแก่องค์กรหรือสถาบันตลอดจนบุคคลต่างๆตามรัฐธรรมนูญนั้น อำนาจใหม่ที่มาให้อำนาจแก่องค์กร สถาบันหรือบุคคลดังกล่าวนี้เรียกว่า “อำนาจที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นหรืออำนาจซึ่งได้รับมาจากรัฐธรรมนูญ” (อ้างใน วิษณุ เครืองาม “กฎหมายรัฐธรรมนูญ” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2530 หน้า 95)

หรืออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชน อันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ” และมีคำวินิจฉัยอีกว่า “ การตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกระบวนการที่ได้ผ่านการ ลงประชามติโดยตรงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญฉบับนี้” คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ “รับรองสิทธิความเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ 2550 ” ของประชาชนไว้แล้วโดยสมบูรณ์ ซึ่งผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรทุกองค์กร ตาม มาตรา 27 และโดยผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีการกระทำที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมโดยจะลงมติในวาระสามต่อไป ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของผู้สถาปนารัฐธรรมนูญ จึงเป็นผู้ได้รับความเสียหายที่จะดำเนินคดีอาญากับผู้ที่กระทำการในการกระทำที่เข้าข่ายของการกระทำความผิดอาญาได้ทั้งสิ้น อันเป็นการใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง และโดยผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนี้ ได้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 เท่านั้น และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องแก้ไขภายใต้การถูกจำกัดการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 26 ถึงมาตรา 69 ด้วย เพราะมิฉะนั้นประชาชนจะเป็นผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิดำเนินคดีอาญาทางศาลได้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (1) วรรค 2 นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไม่ให้เสนอญัตติดังกล่าว ไม่ว่าญัตตินั้นจะมาจากการเสนอของคณะรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา หรือแม้แต่มาจากอำนาจการเสนอญัตติของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก็ห้ามมิให้เสนอญัตติทั้งสิ้น (รัฐธรรมนูญห้ามเด็ดขาดตั้งแต่การเสนอญัตติ) ญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เข้าข่าย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (1) วรรคสองนั้น รัฐสภาจะใช้สิทธิหรือใช้อำนาจหน้าที่ในทาง

รัฐสภาเพื่อพิจารณาหรือลงมติไม่ได้เลย เพราะเป็นญัตติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและเป็นโมฆะซึ่งจะรับเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาไม่ได้มาตั้งแต่ต้น

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้ผ่านการพิจารณาและลงมติในวาระสองไปแล้วนั้น เป็นการพิจารณาและลงมติในญัตติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและเป็นโมฆะ เมื่อรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรนิติบัญญัติไม่อาจใช้อำนาจนิติบัญญัติตรารัฐธรรมนูญในกรณีดังกล่าวได้เลย (เป็นกรณีที่ต้องครั้นนิติบัญญัติไม่อาจกระทำได้โดยเด็ดขาด) การดำเนินการพิจารณาและลงมติของของรัฐสภาจึงเป็นการกระทำของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งเป็นเรื่องที่สมาชิกรัฐสภาใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่เข้าข่ายเพื่อล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเป็นการที่สมาชิกรัฐสภาใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตามมาตรา 68 วรรคหนึ่ง โดยเป็นการที่สมาชิกรัฐสภาใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 28 วรรคหนึ่งได้บัญญัติจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพของสมาชิกรัฐสภาไว้ โดยให้ใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เมื่อปรากฏว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพของสมาชิกรัฐสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 28 วรรคหนึ่ง

เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22 /2555 เหตุใดทำไมการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นมาเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถึงกระทำไม่สำเร็จ ด้วยความเคารพคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญผู้เขียนไม่ค่อยเห็นด้วยนักกับการรับเรื่องไว้พิจารณาและการพิจารณาวินิจฉัย เพราะเมื่อพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 291 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดห้ามแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มี 2 อย่างคือห้ามมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กับห้ามมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ แล้วการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีการจัดตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญเป็นการกระทำที่เกินอำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นการกระทำผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไกลเกินตัว ไม่เข้าการกระทำตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 68 แต่ถือเป็นการกระทำเกินกว่าอำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐธรรมนูญถือว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นโมฆะ

วิเคราะห์สรุปคำวินิจฉัย ที่ 18-22/2555 ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะพบประเด็นที่มีความแตกต่าง ระหว่างการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ จะมีความแตกต่างกับการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มี สภาร่างรัฐธรรมนูญมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มี สภาร่างรัฐธรรมนูญมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สามารถกระทำได้เพราะเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้กำหนดให้มีการลงประชามติของประชาชน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญ ที่ผ่านการลงประชามติของประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมที่ ให้ สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถ้าจะกระทำได้ ต้องขอความเห็นชอบของประชาชน ว่าควรยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

2. ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ไม่มีเจตนารมณ์ให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับเก่า ถึงแม้จะมีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่มีเจตนารมณ์ให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางส่วนบางมาตรา

3. ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ "ลูกฆ่าแม่" เพราะไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับไหนที่ให้ฆ่าตัวเอง นอกจากนี้มีวัตถุประสงค์ให้เปลี่ยนแปลงตัวเอง คือ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่แทนฉบับเก่าในตัวรัฐธรรมนูญเองโดยการออกเสียงประชามติจากประชาชนผู้ซึ่งเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ)²⁹ กำหนดให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่แทนฉบับเดิมได้

ดังนั้นเมื่อพิจารณาการศึกษาในกรณีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะดำเนินการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมนั้นในกรณีปัญหานี้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ในอนาคตผู้เขียนเห็นว่าจะเกิดขึ้นแน่นอน เพราะมีนักวิชาการ นักการเมืองและประชาชนบางกลุ่มได้มองว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 นี้ เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเห็นควรที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม

²⁹ อำนาจการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (The Constitution provides) หมายถึง อำนาจทางการเมืองของคณะบุคคลหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะบันดาลให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นได้สำเร็จ หรือเรียกอย่างหนึ่งว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ” เมื่อพิจารณาการศึกษาถึง “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญหรืออำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ” ของแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันตามความเป็นมาประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ เราอาจพบรากเหง้าทางความคิด ทฤษฎีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญหรืออำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญเริ่มต้นในศตวรรษที่ 17 เช่นการปฏิวัติโดยโอลิเวอร์ ครอมเวลล์ (Oliver Cromwell) ที่เปลี่ยนให้ประเทศอังกฤษจากราชอาณาจักร เป็น สาธารณรัฐ ในชื่อ คอมมอนเวลท์(Commonwealth) โดยมีเอกสารที่เป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ชื่อ instrument of Government 1653 หรือความคิดของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) จอห์น ล็อก (John Locke) และได้แพร่หลายขึ้นในศตวรรษที่ 18 โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการปฏิวัติอเมริกาและการปฏิวัติฝรั่งเศสให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นและเป็นที่แพร่หลายออกไปทั่วโลกทำให้ประเทศที่ปกครองแบบกษัตริย์จึงจำเป็นต้องลดทอนอำนาจโดยการนำทฤษฎีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญหรืออำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญมาใช้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิวัติดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส (อ้างใน ปิยบุตร แสงกนกกุล “รัฐธรรมนูญ ประวัติศาสตร์ข้อความคิด อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญและการเปลี่ยนแปลงผ่าน” นนทบุรี: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, 2559 , หน้า 41-44)

รัฐธรรมนูญทั้งฉบับ คือ การให้ม็องค์กรขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากระทำไม่ได้ เพราะในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีวัตถุประสงค์ให้เพียงแต่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตราเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 ได้กำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ) ประชาชนสามารถที่จะจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ด้วยการออกเสียงประชามติและที่สำคัญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็มาจากการผ่านประชามติ การยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมก็ต้องให้ประชาชนออกเสียงประชามติตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22/2555 ที่ได้วินิจฉัยไว้แล้วข้างต้น

2.2 วิเคราะห์ข้อห้ามการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณาถึงข้อห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใน 2 ข้างต้นนี้จะพบว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับตั้งอดีตถึงปัจจุบัน ต่างก็ห้ามให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ แต่อย่างไรก็ตามมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 18-22/2555 ได้มีคำวินิจฉัยถึงข้อห้ามในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ห้ามมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กระทำมิได้ ถ้าไม่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชน เพราะรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 นี้ได้ผ่านการลงประชามติของประชาชน แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติแล้วจะยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับนั้นด้วยวิธีแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้นั้น ต้องผ่านประชามติว่าให้มีการแก้ไขหรือไม่ และในกรณีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อไปนี้มีลักษณะของเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะ ต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการ ที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯเพื่อลงพระปรมาภิไธย ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียง ประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการให้นายกเสนอทูลเกล้าฯเพื่อลงพระปรมาภิไธยต่อไปนับเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นของประเทศไทย

3.บทสรุปส่งท้าย

การยกเลิกรัฐธรรมนูญของประเทศไทยตั้งแต่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีทั้งสิ้น จำนวน 20 ฉบับ พบว่า ประเทศไทยมีทั้งการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับและบางมาตรา ซึ่งการการแก้ไขเพิ่มทั้งฉบับ มีอยู่ 3 ครั้ง และสามารถกระทำสำเร็จ 2 ครั้ง และกระทำไม่สำเร็จ 1 ครั้ง ซึ่งในกรณีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะดำเนินการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมนั้นในกรณีปัญหานี้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ในอนาคตผู้เขียนเห็นว่าเกิดขึ้นแน่นอน เพราะมีนักวิชาการ นักการเมือง และประชาชนบางกลุ่มได้มองว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 นี้ เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเห็นควรที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ คือ การให้มีองค์กรขึ้นมามีจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจะกระทำไม่ได้ เพราะในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีวัตถุประสงค์ให้เพียงแต่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตราเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 ได้กำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ) ประชาชนสามารถที่จะจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ด้วยการออกเสียงประชามติและที่สำคัญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็มาจากการผ่านประชามติ การยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนฉบับเดิมก็ต้องให้ประชาชนออกเสียงประชามติตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22/2555 ที่ได้วินิจฉัยไว้แล้วข้างต้น

บรรณานุกรม

- จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. **หลักนิติรัฐกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย นิติราษฎร์ : นิติศาสตร์เพื่อราษฎร**. สืบค้นวันที่ 4 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.enlightened-jurists.com/>
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2555). **ปฏิวัติเงียบ ฉีกรัฐธรรมนูญโดยทุนสามัญ**. สืบค้นวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=244506202307270&set=a.182375518520339.43036.181318038626087&type=1&theater>
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2559). **รัฐธรรมนูญ ประวัติศาสตร์ข้อความคิด อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญและการเปลี่ยนแปลงผ่าน**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- พรเลิศ สุทธิรักษ์ และสิทธิกร คักดีแสง. (2552). การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบการให้สิทธิประชาชน เข้าชื่อเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับ 2550. **รายงานวิจัยเสนอต่อวิทยาลัยตาปี**.
- พระราชบัญญัติธรรมนูญปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
- รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 36/2550
- วันพฤหัสบดี ที่ 28 มิถุนายน พุทธศักราช 2550

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2475
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช 2495
ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557
วนิดา แสงสารพันธ์. (2548). **หลักรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ
กฎหมายโดยประชาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
วิชญ์ เครื่องาม. (2530). **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2554). **หลักกฎหมายมหาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2557). วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างและการเข้าสู่
ตำแหน่งของสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย. **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 1(1).
สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2561). **กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง**.
นนทบุรี: ภิรมปรินตติ้ง เฮาส์ แอนด์ ดีไซน์.
สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โกเมศ ขวัญเมือง อดีตกรรมการยกร่าง
รัฐธรรมนูญสภาร่างรัฐธรรมนูญ 2540.